

NOVĂCEANUL

Publicație lunară independentă

ORAȘUL NOVACI ❖ Anul X, Numărul 105 ❖ Miercuri, 9 Martie 2022 ❖ ISSN 2392 – 6961

MARTIE – 2022

Am pășit în cea de-a treia lună a anului 2022, luna martie. A început cu MĂRȚIȘORUL, considerat simbolul primăverii, al revenirii la viață a naturii și a tot ce o înconjoară. Este dăruit doamnelor și domnișoarelor de către bărbați, în semn de admirație și respect.

A continuat cu ZIUA FEMEII, 8 Martie, o zi cu totul specială în care sărbătorim și prețuim femeile din întreaga lume, în care ne arătăm aprecierea față de femeile din viața noastră: mame, soții sau persoane apropiate.

8 Martie, Ziua Internațională a Femeii, este o caldă reverență față de rolul femeii în viața societății și în viața oricărui om.

Din păcate, nu știu cât de INTERNAȚIONALĂ este această zi în situația în care se află femeile din Ucraina, sărbătorite nu cu flori, ci cu gloanțe de mâini criminale.

Astăzi se împlinesc 520 de ani de la prima atestare documentară a localității Novaci (9 martie 1502). Este momentul întoarcerii la rădăcini. Până la această dată nu dispunem de documente referitoare la Novaci sau la vreuna din așezările ce compun actualul oraș Novaci.

Locuitorii acestor meleaguri ori nu și-au consemnat existența în acte scrise, ori nu au fost păstrate sau distruse de neîndurătorul timp. De aceea, este bine ca din timp în timp să ne întoarcem la rădăcini, să încercăm să deslușim care au fost întemeietorii acestui neam transmis nouă urmașilor prin puținele documente existente, dar și prin bogăția de legende și balade, doine și strigături, port și jocuri, tradiții și obiceiuri, îndeletniciri și viață spirituală.

Împlinirea a 520 de ani de la prima atestare documentară a localității Novaci este un bun prilej de conservare a memoriei și valorilor de care încă mai dispunem și pe care să le lăsăm spre știință generațiilor viitoare pentru a cunoaște de unde venim și din ce neam ne tragem.

Publicația „Novăceanul” nu poate trece peste un asemenea mare eveniment din viața localității noastre. Este un eveniment major din viața Novaciului, un act de cultură de mare însemnătate pe care trebuie să-l facem cunoscut tuturor novăcenilor.

Constantin DĂRVĂREANU

NOVACI - 520 DE ANI

În acest an, la 9 Martie, se sărbătorește 520 de ani de la menționarea într-un hrisov al lui Radu cel Mare, de la Târgoviște, capitala Țării Românești, a Novaciului. Era vorba despre întărirea vâstelinilor săi, jupani Radu și Petru, cu sate, munți, vinărici și țigani, scutindu-i de toate dările și slujbele. Anii s-au scurs și nu prea avem date despre istoria Novaciului, decât ceea ce se însemna despre vreun proces celebru, cu munți sau a împărțirii unor averi. Prin 1661 se spune că a fost omorât un om la ieșirea din apa Gilortului, iar novăcenii au plătit 100 de boi pentru o dușegubină și li s-a dat Muntele Tărtărau. Dușegubina era un fel de „plată a mortului”, pentru sufletul lui, și se primeau în schimb, așa cum era pe atunci, munți sau câmpuri. Așa că oamenii erau înstăriți și cred că erau și cu mult mai înainte.

În Gorj, se știe că în jurul nostru erau multiple vetre dacice, cum a fost la Bengești, Polovragi, Crasna, Alimpești etc. Mi-au rămas în memorie bordeiele de la Pârăul Șipotului, pe care le-am vizitat vreo doi ani la rând. Li se spunea bordeiele dacilor care ar fi scos aur din Gilort. Așezarea era într-o poiană destul

Prof. univ. dr. Nicolae VINȚANU

de mare, unde Gilortul face o curbă, izbindu-se de un strat gros de bolovani. Am mai scris în „Novăceanul”, mai demult, că dacii scoteau aur din Gilort. După cum se spune, gil însemna aur și argint și ort ar fi banul pe care îl puneai în mâna popii, așa s-a ajuns la - dai ortul popii. Dacă s-ar face niște cercetări, s-ar putea descoperi mult mai multe despre bordeiele dacilor.

O a doua idee este cea a cetății Vermeghe. Din bătrâni se spunea că era o cetate în Plaiul novăcenilor, dar nu se prea știa nimic. De curând am obținut o informație, că ungurii i-au adus pe Cavalerii Teutoni, care au făcut mai multe cetăți în Ardeal. Cavalerii Teutoni, militari și călugări, au fost la Ierusalim și se pricepeau la construirea de cetăți. Regele Ungariei, care își dorea să întindă stăpânirea și peste munți, și chiar la Marea Neagră, i-a trimis pe teutoni să construiască Cetatea lui Vlad Țepeș, pe cea a lui Negru Vodă și multe altele. Se pare că și Cetatea de la Vermeghe a fost reconstruită de teutoni.

Pag. 2

8 Martie sau despre Ziua Internațională a Femeii

Ziua Internațională a Femeii este sărbătorită anual pe data de 8 martie în România și în întreaga lume. Sărbătoarea marchează realizările sociale, economice și politice ale femeilor de-a lungul istoriei și drepturile obținute de acestea.

Ziua de 8 Martie este cunoscută în întreaga lume ca sărbătoarea internațională a femeii. Luna martie este prima lună de primăvară, luna în care natura renaște și razele soarelui încep să ne încălzească sufletele. Dacă evenimentul coincide, ca perioadă din an, cu un nou început, semnificațiile acestuia sunt legate și de lupta femeilor pentru dobândirea unor drepturi, confundându-se ulterior cu o sărbătoare a mamelor în țările din fostul bloc sovietic.

Astfel, la început, deși această zi era un eveniment politic, cu timpul și-a pierdut din semnificațiile reale, devenind simplu, o ocazie pentru bărbați de a-și exprima iubirea față de femeile din jurul lor. La noi, sărbătoarea de 8 Martie se împletește cu tradiția locală a Mărțișorului, fiind considerată și Ziua

Mamei, o reminiscență a ideologiei comuniste.

Dar 8 Martie este mai mult decât atât! 8 Martie înseamnă în primul rând o celebrare a realizărilor femeilor și în același timp o reafirmare a dorinței de luptă pentru drepturi și egalitate! Să ne reamintim cele mai importante momente ale acestei lupte:

În data de 8 Martie 1857, la New York, muncitoarele de la fabricile de textile au ieșit în stradă pentru a protesta împotriva condițiilor inumane de muncă și a salariilor foarte mici. Femeile au fost dispersate cu brutalitate de poliție.

În data de 8 Martie 1908, 15 mii de femei au mărșăluit la New York, cerând să le fie micșorată ziua de muncă, să aibă salarii mai bune, drept de vot și încetarea exploatarea copiilor pentru muncă. Sloganul lor era: „Pâine și Trandafiri”, pâinea simbolizând securitatea economică iar trandafirii, o îmbunătățire a calității vieții lor.

Prof. Alina Ramona ȚICU
Director Liceul Teoretic Novaci

Pag. 2

Cu prilejul împlinirii a 520 de ani de la prima atestare documentară a localității Novaci, asigur pe toți novăcenii că voi face tot ceea ce-mi stă în putință pentru ca orașul Novaci să facă pași importanți pe drumul gospodăririi și înfrumusețării, al edificării unei localități moderne, cu ridicat grad de urbanizare, cultură și civilizație.

La mulți ani, dragi novăceni!

PRIMARUL ORAȘULUI NOVACI
Dr. ing. DUMITRU LEUȘTEAN

Cu prilejul Zilei de 8 Martie, Ziua Internațională a Femeii, vă doresc o Primăvară minunată, cu multă sănătate, bucurii și împliniri.

Să vă fie viața o eternă primăvară!

La mulți ani!

PRIMARUL ORAȘULUI NOVACI
Dr. ing. DUMITRU LEUȘTEAN

NOVACI - 520 DE ANI

Urmare din pag. 1

De aceea i se spune wermege - putere militară, ca un semn al misiunii lor pe aici. Se pare că mai întâi a fost construită o cetate încă din 1150, și că se urmăreau caravanele care veneau din sud spre nord, pentru că pe aici trecea un drum care mergea spre Rădeiu, Tărtărau și ajungea la Petroșani. Referitor la Cetatea Vermeghe, am putea să descoperim că aceasta purta încă de prin Secolul al XII-lea denumirea de Novaci.

S-a spus mereu că de pe vremea lui Mircea cel Bătrân au fost patru frați de cruce: Novac - om înalt; Bălan - om frumos; Gheban - care avea capul adus spre spate și Hirișescul - care se ocupa cu hârșiele de făcut căciuli. Așa au ieșit satele care le poartă numele - adică au luat ca moșie cele patru sate, pentru că moș însemna cel care a fost înaintea noastră.

Localitatea Novaci are o istorie îndelungată. De pe vremea când a apărut încrețirea munților, acum vreo 60 de milioane de ani, se pot vedea rămășițele din Valea Scăriței, care au urme de scoici, dinozauri etc. Aceasta a fost fund de mare și apoi s-a ridicat odată cu munții noștri. Dacă ne gândim că acum vreo 30.000 de ani la Huluba oamenii au lucrat unelte de piatră atât șlefuite, cât și neșlefuite, la Părâțul Coțofanei, la ieșirea din Novaci, unde mai multe milenii au existat broaște țestoase, pești etc., iar apa Gilorțelului era mult mai mare, avem o viziune mult mai amplă a Novaciului.

Pe vremea când eram copil am asistat la o discuție între un grup de pădurari, din care îl țin minte pe

Gheorghe Porumbel, care a venit la o țuică, și au povestit că prin Cioaca Plopului s-au băgat într-o nișă cu lespezi de piatră, pentru că afară ploua. Spuneau că au privit atent pe pereții din fața lor și că au văzut niște semne de scrieri vechi, cu linii și puncte, și mai era ceva, care semăna cu un cerb. Se pare că aici au stat oamenii primitivi care vânau cerbi pe fața muntelui Plopu acum vreo 30.000 de ani. Am căutat mai târziu, când eram cercetător, dar nu am găsit nimic. Probabil că alți cercetători vor încerca să dezvăluie misterele din Țancurile Plopului.

Ar mai fi ceva de spus despre Schitul de la Dumbrăvița. În vechime oamenii au stat cam pe la 1000 de metri altitudine, iar popoarele migratoare nu intrau în pădure, pentru că erau „duhuri rele”. Așa se explică faptul că înălțimile de la Novaci au avut schituri în diferite zone. Aici este o problemă - că nu se știe când au fost înființate schiturile, nici când a fost adusă biserica din Plăieț. Din punctul nostru de vedere, credem că schitul a fost înființat cam pe la 1380, odată cu cel de la Tismana. Au fost mai întâi călugării, și după vreo 100 de ani au venit și călugărițele. Se vede și azi că locul a fost sute de ani cultivat cu porumb, cartofi, fasole etc. Am mai căutat o inscripție chirilică; se pare că ar fi mai jos de schitul călugărilor, dar nu am găsit-o.

Localitatea Novaci este plină de mistere. Avem o dată, 9 martie 1502, dar în mod sigur a fost și mai înainte. Până atunci ne bazăm pe criterii logice, care ar putea veni cu noutăți în viitor.

8 Martie...

Urmare din pag. 1

Prima Zi Națională a Femeii a fost celebrată în Statele Unite în data de 28 Februarie 1909. În anul 1910, la o întâlnire o organizațiilor socialiste din întreaga lume, activistele Luise Zietz și Clara Zetkin au propus o zi internațională a femeilor însă fără a specifica o dată anume. Un an mai târziu, în martie 1911, s-a sărbătorit pentru prima oară Ziua Internațională a Femeii, în Austria, Danemarca, Germania și Elveția. Americanii au continuat să sărbătorească Ziua Națională a Femeii la sfârșitul lunii februarie. Apoi, în anul 1913, Rusia a început să sărbătorească Ziua Femeii în ultima sâmbătă din luna februarie.

Ziua Internațională a Femeii a fost recunoscută oficial mult mai târziu, în 1975, de către Națiunile Unite și a fost adoptată, începând cu această dată, de multe dintre guvernele țărilor care până atunci nici nu aflaseră de existența ei: „Este o zi când femeile sunt recunoscute pentru realizările lor, neținând cont de diviziuni naționale, etnice, lingvistice, culturale, economice sau politice. Este o ocazie când trebuie să ne amintim eforturile și realizările din trecut și, cel mai important, să privim în perspectivă la potențialul neexploatat al femeilor și la oportunitățile ce le așteaptă pe femeile viitoarelor generații”. (UN Womenwatch - organism ONU).

Astăzi, Ziua Internațională a Femeii este sărbătorită la data de 8 martie în întreaga lume. În România, în ziua de 8 Martie se sărbătorește Ziua Femeii. Până în decembrie 1989 se vorbea de ziua mamei, prilej cu care se organizau spectacole dedicate mamelor,

dar după Revoluția din 1989 aceasta a fost înlocuită cu Ziua Femeii.

Fiind asociată cu primăvara, ziua de 8 Martie este legată simbolic de flori. Mai exact, „mascota” internațională a sărbătorii este laleaua. Această floare reprezintă primăvara, deci gingășia, floarea trebuind a fi oferită femeilor de ziua lor, alături de sincere felicitări.

În țările baltice, de 8 Martie se pune mai mult accent pe Ziua Mamei, sărbătoare marcată prin oferirea de daruri și flori acestora. Conotația politică din Rusia a dispărut, iar felicitările de 8 Martie sunt oferite femeilor din întreaga țară. În Italia, de 8 Martie sunt organizate reuniuni pe tema afirmării drepturilor femeilor, a siguranței acestora la locul de muncă, dar și a sănătății. În această zi, bărbații din Italia oferă femeilor mimoze galbene. Mimozele galbene și ciocolata sunt daruri oferite frecvent și femeilor din Rusia și Albania.

În Portugalia și nu numai, femeile sărbătorească seara zilei de 8 Martie în oraș. Femeile din Pakistan celebrează în fiecare an, pe data de 8 martie, luptele acestora pentru drepturile femeii și încercările de natură culturală sau religioasă prin care au trecut acestea. În China, pe data de 8 martie, femeile au după-amiaza liberă. În această zi se obișnuiește ca bărbații să dăruiască flori și mici cadouri femeilor din viața lor - soțiilor, iubitelor, mamelor, fiicelor și colegelor.

În România, se spune că este bine să porți în continuare mărtisorul primit cadou de 1 Martie, pentru a avea noroc tot anul.

TELEGONDOLĂ ÎNTRE NOVACI ȘI RÂNCA

Deși oficial nu a fost declarată, dar viitorul nu poate fi altul, Stațiunea montană Rânca ar putea fi legată de orașul Novaci printr-o telegondolă. Proiectul se află în fază incipientă. O firmă de specialitate din Austria se ocupă cu colectarea de informații. Investiția ar duce la dezvoltarea turismului în Rânca și Novaci, precum și la reducerea aglomerației pe Transalpina, cunoscându-se faptul că în special în zilele de weekend sau cu prilejul sărbătorilor de iarnă ori al unor zile libere, turiștii nu au unde parca mașinile, circulația devenind imposibilă.

Varianta optimă pentru stoparea afluxului de mașini către Rânca ar fi ca turiștii să poată gara mașinile în Novaci, iar de aici să se deplaseze la Rânca cu telegondola.

Specialiști ai firmei despre care vorbeam mai sus, din Austria, se ocupă cu studierea posibilității de punere în aplicare a unui proiect, motiv pentru care au și vizitat întreaga zonă.

Ar urma să se efectueze studiul de fezabilitate și fezabilitate și posibilitățile de finanțare.

Primarul orașului Novaci, dr. ing. Dumitru Leuștean, spune că proiectul se poate realiza din fonduri europene și guvernamentale și că este studiat și apreciat și la nivel guvernamental, ținând cont că traseul pe care ar circula telegondola oferă turiștilor, pe lângă desconggestionarea circulației pe Transalpina și traversarea unor peisaje încântătoare.

În proiect se prevede și amenajarea a 21 km părții pentru schi.

Constantin DÂRVĂREANU

Ion FLOREA

FEMEIE

*Ești lumina casei mele,
ești bucuria lanului de grâu
ești gelozia izvorului
când nu-ți mângâie pulpele pietroase.*

FEMEIE

*ești duhul bun al pâinii,
ești seva primăverii,
lăuta duioasă-a verii
ziua toamnei și-a merelor durdulii
ești cântecul de greier al iernii
și-al caierului de lână
scurs pe fus*

când Crivățul bubuie la geamuri.

FEMEIE

*ești visul lunii și-al cerului albastru
ești favorita soarelui
și-a luceafărului de ziuă.*

*Viața nu poate concepe nimic
fără zâmbetul tău optimist.*

FEMEIE

*ești cântecul de mierlă-al plaiurilor
ești regina cerbilor
și-a poiinelor
și-a brazilor fremătând de vânt sub lună.*

Fără generozitatea trupului tău

ȚARA

*aceasta n-ar avea
sub Tricolor la hotare
soldați viguroși și muncitori dibaci*

care-i garantează

LIBERTATEA

INDEPENDENȚA

PROSPERITATEA

PACEA.

FEMEIE

*ești balada
basmul pomilor în floare.
Datorită mâinilor tale
hainele noastre sunt curate
și la ferestre înfloresc trandafiri
și pe socluri flutură drapele.*

FEMEIE

*să trăiești, la mulți ani
și să fi mereu
simbol al fericirii
și umăr la umăr cu noi bărbații
să-nobilezi mereu această
ROMÂNIE.*

520 DE ANI DE LA PRIMA ATESTARE DOCUMENTARĂ A LOCALITĂȚII NOVACI

Acte și documente istorice referitoare la Novaci

Pământul acesta numit Novaci pare a fi avut ceva aparte față de multe alte locuri din țară. O dovedește faptul că pe aici și-au purtat pașii, de-a lungul veacurilor, numeroase personalități din țară și din străinătate. Fiecare a lăsat urme în istoria și existența localității, mărturii consemnate în documente, despre oameni, despre fapte din viața oamenilor și a locurilor. Ele reprezintă istoria și viața unei localități. Fără ele, noi nu am avea posibilitatea să cunoaștem trecutul Novaciului, care se leagă de așezarea sa într-o zonă adăpostită de munți și dealuri, ferit de primejdii și ușor de apărat în momente de restriște.

Mărturii lăsate de Iorga, Sadoveanu, Vlahuță, Emm. de Martonne, Conea, Alexandru Ștefulescu, Witold Rolla Piekarski, dar și de Constantin Lianu, Dumitru Brezulescu, Petre Stamatoiu, Gheorghe Ciorogaru, Vasile Dinescu, Dumitru Micu Popescu, Victor P. Țivlea, Dumitru Bobină, Ana Leuștean, de mulți intelectuali novăceni aplecați cu pasiune asupra reconstituirii adevăratei istorii a Novaciului ori de către unele comisii stabilite de organele administrative special pentru cercetarea trecutului istoric al acestor locuri sau pentru consemnarea evenimentelor petrecute de-a lungul timpurilor.

O istorie totuși greu de aflat ca urmare a lipsei documentelor istorice vechi, ceea ce fac din Novaci – cum afirma Petre Stamatoiu în prima Monografie a Novaciului (în manuscris, nepublicată), – „un sat fără obârșie”.

Primul document istoric care atestă existența localității Novaci este hrisovul dat de domnitorul Radu cel Mare la Târgoviște, la 1502 (7010), martie 9, prin care acesta întărește vâstelinilor săi Jupanii Radu și Petru sate, munți, vinărici și țigani, scutindu-le de toate dările și slujbele:

„Întru Hristos Dumnezeu, binecredinciosul și binecinstitorul și de Hristos iubitorul și singur stăpânitorul, Io Radul voievod și domn, fiul marelui și preabunului Vlad voievod, din mila lui Dumnezeu și cu darul lui Dumnezeu, stăpânind și domnind peste toată țara Ungrovlahiei, încă și al părților de peste munți, Amlășului și Făgărașului herțeg, a binevoit domnia mea cu a sa binevoindă și cu curată și luminată inimă a domniei mele și am dăruit domnia mea acest întru totul cinstit și cu frumoasă față și preacinstit, care stă mai presus de toate cinstitele daruri, acest hrisov de față al domniei mele, preacinstitorul vâstelin al domniei mele, jupan Radul și fratele său jupan Petru și cu fiii lor, câți le va lăsa Dumnezeu, ca să le fie satele, anume: Polovragii toți și Racovița toată și cu munții, anume: Preslopul și Suharna și Neagovanul și Bania toată și cu munții Micaia și Ivahna, Șolda, Piscul lui Stroe și cu muntele său Coasta și Bora și Mogoșanii toți și cu muntele Părăginosul și Ștefăneștii toți și Vălarii și muntele anume Ștefanul și Curtea lui Vâlcă și Budoi cu muntele său și a treia parte din Tereuje și Vălsăneștii toți și Spinenii toți și Părăianii toți și Scurta toată și Căneștii toți și Brăăștii toți și a treia parte din Drăganul și Strâmbătașii toți și Țiganii toți și Brumalinul jumătate și Căteșii toți și Câmpul lui Dinu, pentru că acestea toate le sânt vechi și drepte ocine, dedine.

Și iarăși să le fie Cibăneștii toți, pentru că le-a dat Cibăneștii Caprău în fața părintelui domniei mele, Vlad voievod, jupanului Radul și jupanului Petru. Și Pușco cu muntele Crainicul, pentru că au venit Vâlsan și Martin în fața domniei mele de au așezat pe jupan Radul și jupan Petru peste ocina lor de la Pușco. Și iarăși să le fie Ungurelul jumătate, oricât este partea lui Neag Berindeiu, pentru că a venit Neag în fața domniei mele de a așezat pe jupan Radul și pe Petru peste jumătate din

Ungurel, cât îi este partea lui, ca să fie frați. Și iarăși să le fie Roșia toată, pentru că au cumpărat-o de la Vladul și de la Iuga și de la Moga, jumătate, pentru 230 oi, iar cealaltă jumătate au cumpărat-o de la Drăgoi și de la Neagomir, pentru 1.200 aspri. Și iarăși să le fie Rădoii toți, pentru că i-au cumpărat de la Vladul și de la Mircea, pentru 70 oi și un cal și doi boi și la Nov... (loc rupt) oricât este partea Sorei și din Poborâști a patra parte și din Turburea a șasea parte, pentru că sunt ocine, dedine ale Sorei. După aceea, a venit Sora în fața părintelui domniei mele Vlad voievod de și-a dat părțile ei mai sus- scrise jupanului Radul și jupanului Petru. Și iarăși să le fie la Bălești partea lui Tăbarta, pentru că a dat-o Tăbarta în fața părintelui domniei mele jupanului Radul și lui Petru. Și iarăși să le fie în Bălești partea lui Ciuchina, pentru că au dobândit-o de la părintele domniei mele Vlad voievod, pentru dreaptă slujbă; după aceea și de la domnia mea. Și iarăși să le fie jumătate din Bărești și jumătate din Băbeani, pentru că i-au așezat nepoții lor Danciu și Radul; dar până când vor fi vii nepoții lor Danciu și Radul, iar ei singuri să-și stăpânească ocinile lor, jumătate din Bărești și jumătate din Băbeani, iar dacă nu se va afla nimeni din fiii lui Danciu și Radul, iar ocinile lor, care sunt mai sus-scrise, prădalnică să nu fie, ci să fie jupanului Radul și jupanului Petru. Și iarăși să le fie jumătate din Brisești (cuvintele „jumătate din Brisești” adăugate, pe margine) și Neagoștii, pentru că i-au așezat Neagoe în fața domniei mele, dar până ce va fi Neagoe viu, el să-și stăpânească singur Neagoștii; iar după moartea lui Neagoe, prădalnică să nu fie, ci a jupanului Radul și jupanului Petru.

Și iarăși să le fie vinăriciul domniei mele de la toate satele lor, oricât este ceea ce se cuvine domniei mele, pentru că l-au cumpărat de la părintele domniei mele Vlad voievod, pentru trei cai buni.

Și iarăși să le fie țiganii, anume: Lilea cu copiii săi și Badea cu copiii săi și Țima cu copiii săi și Todoran cu copiii săi și Nicula cu copiii săi și Ucea cu copiii săi și Nicula cu copiii săi și Oprea cu copiii săi și Tatul cu copiii săi și Balea cu copiii săi și Ciorea cu copilul său și Mășavul cu copiii săi și Midea cu copiii săi și Dima cu copiii săi și Bance cu copiii săi și Costea cu copiii săi și Borra cu copiii săi și Pătru cu copiii săi și Faurul cu copiii săi și Boia cu copiii săi și Danciu cu copiii săi și Dragomireasa cu copiii săi și Baca cu copiii săi și Boia cu copiii săi și Curchi cu copiii săi, Pușca cu copiii săi și Mihul cu copiii săi și Staico cu copiii săi și Frăcea cu copiii săi și Țiflea cu copilul său, Teameș cu copiii săi și Lațco cu copiii săi și Sahanci cu copiii săi și Pușca cu copiii săi și Daftin cu copiii săi și Banci cu copiii săi și Titea cu copiii săi și Han cu fiii săi și Uglea cu copiii săi și Radul cu copiii săi și Căla cu copiii săi și Carțina cu copiii săi și Copalea cu copiii săi și Slav cu copiii săi și... (loc rupt) și Pilat cu copilul său și Ghemon și Niculea cu copiii săi, pentru că le sunt vechi și drepte ocine, dedine. De aceea, le-am dat și domnia mea acelea toate, ca să le fie de ocină și ohabă lor și fiilor lor, nepoților și strănepoților lor și de nimeni neclintit, după spusa domniei mele. Începând de la vama oilor și de vama porcilor și de albinărit, de găletărit, de vinărici, de dijmărit, de vameșit, de cositul fânului și de talpe și de podoabe și cărături, adică să fie liberi de toate slujbele și dăjdiile domniei mele, mari și mici, câte se află în țara de sine stătătoare și stăpânirea domniei mele. Și nimeni să nu cuteze să le turbure satele lor, nici sudeți, nici birari, nici podovnicari, nici armași, nici globnici, nici altul nimeni dintre slugile sau dintre dregătorii domniei mele, trimiși după milosteniile și după muncile domniei mele, pentru că cine s-ar încumeta să-i turbure sau să împiedice aceste sate, chiar și cu un fir de

păr, unul ca acela va primi mare rău și mânie de la domnia mea, ca un necredincios și călcător și batjocoritor al acestui hrisov al domniei mele. Altfel nu va fi, după porunca domniei mele.

Blestem pune domnia mea: după moartea domniei mele, pe cine va alege domnul Dumnezeu să fie domn al Țării Românești sau din rodul inimii domniei mele sau din rudele domniei mele sau, pentru păcatele noastre, din alt neam, dacă va întări și va păzi și va cinsti acest hrisov al domniei mele, pe acela domnul Dumnezeu să-l păzească și să-l întărească și să-l cinstească în domnia lui; dacă însă nu va cinsti și nu va întări și nu va păzi, ci va strica și va călca și va batjocori acest hrisov al domniei mele, pe acela Domnul Dumnezeu, făcătorul cerului și al pământului, să-l calce și să-l batjocorească și să-l ucidă aici cu trupul, iar în veacul viitor sufletul lui, și să fie blestemat de 318 părinți purtători de Dumnezeu de la Nicheia și de 12 apostoli și de 4 evangheliști și să aibă parte cu Iuda și cu Arie și cu ceilalți iudei cari au strigat asupra domnului Dumnezeu și mântuitorului nostru Iisus Hristos către Pilat din Pont și au spus: „Ia-l, ia-l și răstignește-l”, sângele lui asupra lor și asupra copiilor lor, ceea ce este și va fi în veci, amin.

Aceștia sunt martorii: jupan Barbul Craiovescul, jupan Cârștian fost vornic, jupan Badea, jupan Deatco, jupan Stroe mare vornic, jupan Staico logofăt, jupan Theodor vistier, Danciu comis, Bogdan spătar, Badea paharnic, Dragomir stolnic, Neagoe și Dragomir mari stratornici. Și eu, Stan, am scris în cetatea de scaun Târgoviște, luna martie 9 zile, anul 7010 (1502).

Io Radul voievod, din mila lui Dumnezeu, domn”.

Hrisovul din 9 martie 1502, scris la curtea Voievodului Radu cel Mare (1495-1508), la Târgoviște, capitala Țării Românești în acele vremuri, atestă faptul că între satele dăruite jupanilor amintiți se număra și „Nov...”. Cu siguranță este vorba despre Novaci, întrucât se spune în continuare „oricât este partea Sorei și din Poborâști a patra parte”. De subliniat faptul că satul Poborâști se găsea între Novaci și Pociovaliștea, fiind cunoscut în zonă până la jumătatea secolului al XIX-lea. Mai mult, se știe că la 1549, satul Poborâști împreună cu satul Sitești au căzut în rumânie, deci existau cu siguranță în 1502.

Așadar, data de 9 martie 1502 (7010) poate fi considerată ca primă atestare documentară a localității Novaci. Asta nu înseamnă că atunci ar fi fost înființat Novaciul, ci că la acea dată Novaciul exista ca localitate de sine stătătoare, având deja o denumire cu care ne mândrim astăzi.

Dacă atestarea documentară datează abia la începutul secolului al XVI-lea, existența localității noastre este mult mai veche, ea pierzându-se în negura vremurilor, dovadă și aici, urmele lăsate de civilizații demult dispărute.

Toponimele: Custuri, Curături, Arsuri, Jariște și altele, atestă existența localității încă din Evul Mediu Timpuriu. În Dumbrava Hirișești se află locul „Țapa” care ne duce cu gândul la epoca lui Vlad Țepeș, domnitor al Țării Românești în secolul XV.

Se știe că omul primitiv a fost nevoit să-și făurească unelte și arme din lemn, os și piatră. La început a folosit piatră așa cum a găsit-o la suprafață sau desprinsă din masivele de roci. Cu timpul, a descoperit că prin simpla lovire, unele categorii de roci pot fi folosite pentru rezolvarea unor probleme gospodărești. Mai mult, omul paleoliticului a constatat că prin lovire, piatra capătă forme eficiente pentru anumite tipuri de obiecte: toporașe, răzuitoare, vârfuri de lance etc.

Spre sfârșitul paleoliticului, omul a

văzut că piatra mai moale se tocește prin frecare cu una mai aspră. Prin șlefuire, în epoca neolitică s-au obținut pietre mai rezistente care puteau fi folosite la diverse îndeletniciri.

Pornind de la aceste considerente istorice ale evoluției omului, trebuie subliniat faptul că într-unul din satele Novaciului, Huluba, ca și pe culmile de apus ale acestuia s-au descoperit unelte confecționate din roci dure, neperforate, dar și unelte din piatră șlefuită, perforate, ceea ce a constituit un salt pe drumurile progresului și civilizației acelor timpuri.

Iată că existența unor asemenea

obiecte într-unul din satele Novaciului, ciocane, topoare simple, din piatră cioplită sau șlefuită, ne conduce la ipoteza că aceste ținuturi au fost locuite din vremuri îndepărtate și că data de 9 martie 1502 poate fi considerată doar ca primă dată de atestare a Novaciului. Tot la Novaci, în Valea Scăriței, în imediata apropiere a dealului Gurguleu, au fost găsite resturi fosile petrificate de la animale neidentificate care pot aparține unor civilizații antice sau altor civilizații premergătoare celei umane, acoperite cu lavă, ceea ce presupune existența și aici a unor vulcani, bineînțeles stinși de mult, dar și în zona Hoaga – Fântâna lui Papuc, Fântâna lui Mănițeanu și Valea Podului.

Mergând în vara anului 2006 la vulcanul Etna din Sicilia, am înțeles mai bine ce înseamnă un vulcan și am găsit multe similitudini între granitul aruncat de vulcan, în erupție, și cel de pe Valea Scăriței.

În vara anului 2015, profesorul novăcean Nicolae Vințanu a descoperit în Valea Scăriței alte dovezi ale existenței unor forme de viață care vorbesc despre trecutul geologic al acestor locuri. Este vorba, după toate probabilitățile, despre un ou de dinozaur petrificat, cu diametrul de circa 28 centimetri și aproape 7 kilograme în greutate. Oul de dinozaur descoperit de prof. N. Vințanu demonstrează că în valea respectivă au trăit reptile care au apărut fie în perioada Triasicului mijlociu și târziu, fie în timpul Jurasicului, supranumit și perioada dinozaurilor. Mărimea oului ne demonstrează că în Valea Scăriței au trăit dinozauri de mare dimensiune.

La Novaci, încă din vremuri pe care numai istoria le-a cunoscut, a pulsat o puternică sete de cultură stămpărată de entuziasmul unor cărturari care au scormonit în colbul zilelor din urmă, scoțând la iveală preocupări și îndeletniciri scumpe poporului român. Numai așa a fost posibil ca un Bogdan Petriceicu Hașdeu să ne lase în „Etimologicum Magnum Romaniae”, informații deosebit de prețioase pentru istoria Novaciului. Consider însă că locurile, istoria Novaciului, aprofundate de un apropiat al acestuia, Witold Rolla Piekarski, un polonez stabilit vremelnic la Novaci, nu au fost încă bine studiate și cercetate de specialiști în materie.

Constantin DĂRVĂREANU

...520 DE ANI DE LA PRIMA ATESTARE DOCUMENTARĂ A LOCALITĂȚII NOVACI

↳ **Urmare din pag. 3**

Această zonă geografică a oferit dintotdeauna condiții favorabile pentru dezvoltarea ființei umane, dovadă existența omului primitiv la doar câțiva kilometri, la Baia de Fier și Polovragi. Din păcate, la Novaci nu s-au făcut cercetări arheologice, deși se vorbește intens despre acest lucru în ultimii ani ai primului deceniu al secolului al XXI-lea.

Unele obiecte de port și încălțăminte de pe la anii 1900 (cioareci strămți, țesuți din lână albă, cureauna lată sau chimirul, pălăriile mici, căciulile ascuțite sau rezezate rotund, opincile din piele de animale, neargăsită), sunt de sorginte dacică, ceea ce ne îndeamnă să credem că localitatea noastră ar fi fost locuită de populație geto-dacică.

La fel, unele cuvinte întâlnite în vocabularul novăcean par să fie din substratul daco-getic: amurg, aprig, bară, baltă, băiat, barză, bordei, căciulă, cioban, copil, doină, groapă, leagăn, mălai, mămăligă, moș, prunc, viscol, zestre, zimbru etc.

Există și ipoteze care susțin părerea că o parte din trupele romane care se îndreptau spre capitala Daciei, Sarmizegetusa, ar fi parcurs traseul Novaci-Obârșia Lotrului-Sebeș peste crestele munților noștri, dovadă castrul roman de la Vârful lui Pătru (2.130 m), care ne trimite cu gândul la vremurile când legiunile lui Traian au înconjurat cu fortificații cetatea de scaun a regelui dac, construind un castru și aici, sub vârful cel mai înalt al munților din împrejurimi, tăindu-i lui Decebal orice posibilitate de retragere.

Mai mult, se crede că actualul DN 67C, considerat a fi cel mai vechi drum național din Europa și cel mai înalt din România, ar fi fost construit în acest scop în anul 104 de romani, fiind cunoscut sub denumirea de „coridorul IV strategic roman”.

Cine au fost primii oameni care au venit în aceste locuri, cum au luat naștere localitățile Novaci, Pociovaliștea, Sitești, Hirișești, Gheban, Cernădia, rămâne cum am mai spus, o enigmă. Este foarte posibil ca în timpul năvălirii popoarelor străine peste teritoriul vechii Dacii, oamenii de la câmpie să se fi refugiat în munți, ori pe văile apelor, sub scutul pădurilor virgine, la adăpost de porunca stăpânirii și urgii vrăjmașului, unde au găsit loc de așezământ și văzând că nu mai sunt amenințați și prădați, au rămas acolo, întemeind așezările de astăzi. Este și cazul Novaciului și satelor aparținătoare. Dacă avem în vedere că primii locuitori ai Novaciului s-ar fi așezat pentru prima dată la Moisești, la ieșirea Gilortului din munți, unde, de altfel, se mai văd și astăzi urme (plantații de meri, peri, nuci, cireși seculari și resturi din casele, bordeiele de odinioară), este de crezut că aceștia ar fi venit de la câmpie, din calea năvălitorilor străini, chiar și în Plaiul Vermeghea, nume dat de năvălitorii unguri care făceau dese incursiuni în aceste locuri, unde primii locuitori ai Novaciului și-ar fi întemeiat două cetăți de apărare.

De altfel, Nicolae Iorga spune că voievodul Litovoi Gorjanul, împreună cu frații săi ocupa o parte din teritoriul din sud de Carpați, refuzând să mai plătească tribut coroanei ungare după moartea regelui Ștefan al V-lea al Ungariei (1272) și pe timpul căt urmașul său Ladislau al IV-lea era încă minor, ceea ce a dus la construirea unor fortificații de apărare.

Profesorul univ. dr. Nicolae Vințanu, susține în „Novăceanul” nr. 57/31.03.2018, că în Plaiul Mare al Novaciului ar fi existat 12 bordeie, dar nu se știe când ar fi fost amenajate și nici de cine ar fi fost locuite. Este de crezut că ar fi aparținut tot primilor locuitori ai Novaciului, retrași într-o zonă liniștită.

Același lucru se poate spune și despre cei care s-ar fi stabilit pentru prima dată la Pociovaliștea, pe Culmea Prescuricea, unde

ar fi existat o mănăstire sau în Plaiul Hirișeștilor, unde au întemeiat Schitul Custura, la poalele muntelui Rădeiu, ori la Sitești, La Bordeie, pe pârâul Bejenie, sau pe Gilortelul de Răsărit, unde era Biserița sau Casa Popii din Gilortel, folosită ca loc de închinăciune în fuga localnicilor din cauza deselor incursiuni ale turcilor de la Adakaleh sau pe Valea Aninișului, la Huluba, unde a existat cimitirul de pe Dealul Țuțumei. Un lucru este foarte clar: oamenii s-au așezat pentru prima dată acolo unde s-au considerat în afara pericolelor dușmane.

Locul de așezământ al acestor oameni a dat naștere unor „sate băjenite”, formate din oameni fugiți din calea năvălirii popoarelor migratoare, care, cu siguranță au fost primii pământeni ai acestor locuri. Așadar, este posibil ca unele sate să fi luat denumirea după numele celor care s-ar fi refugiat aici, chiar Novac, Hirișescu, Gheban, Bălan. De altfel, potrivit informațiilor lăsate de Petre Stamatoiu, fost grefier la Judecătoria Novaci, localitatea Novaci ar fi fost întemeiată pe timpul lui Mircea cel Bătrân de frații: Novac, Hirișescu, Gheban și Bălan, care împreună cu alți țărani și-ar fi părăsit plugul și s-au refugiat aici cu vitele de pustiirea turcească de la Rovine (1394), așezându-se mai întâi în văgăunile munților, apoi când vremurile s-au mai limpezit au coborât întemeind satele care le poartă și astăzi numele.

Locurile acestea, prin situarea lor la adăpostul munților, au constituit poziții ideale pentru așezări omenești. Un mare rol în plămădirea localității Novaci l-a avut râul Gilort. Primilor locuitori ai Novaciului, pe lângă apă, Gilortul le-a asigurat adăpostul și liniștea necesară. De asemenea, la ieșirea Gilortului din strânsoarea munților, acolo unde s-au așezat pentru început, oamenii au găsit surse de hrană și materiale de construcție pentru înjgheburile unor bordeie și locuințe primitive. Și astăzi, Gilortul constituie o sursă indispensabilă de existență, având în vedere apa, materialele de construcție (piatră, nisip, pietriș), potențialul energetic și fondul cinegetic.

Același lucru se poate spune și despre primii locuitori ai satului Huluba, așezați pe Valea Aninișului, într-un loc adăpostit și liniștit. Apoi, a intervenit fenomenul de migrație al românilor din Pianu, Rod, Cut, Poiana, Jina, Vinerea, Daia, Vințu, Șugag, din Marginea Sibiului, din alte sate din Alba, Hunedoara, migrații care au dus la întemeierea Satului Novaci-Străini altoit pe o veche așezare omenească.

Există suficiente motive să credem că Novaciul a fost întemeiat cu mult timp înaintea primei atestări documentare. Existența unor peșteri pe Gilortelul de Răsărit, din păcate încă neexplorate, ar putea să ne conducă spre descoperiri surprinzătoare. Peșterile de pe Gilortelul de Răsărit, care se înscriu pe aceeași axă cu Peștera Muierilor din Baia de Fier, cu Peștera Polovragi, create de natură, pot ascunde taine de nepătruns care ar putea să ne aducă elemente noi în ce privește istoricul Novaciului. De altfel, într-o expediție întreprinsă la peșterile respective de un grup de novăceni condus de profesorul univ. dr. Nicolae Vințanu în vara anului 2015, la peștera principală numită a lui Dobran, s-a descoperit o încăpăre care cu siguranță ar fi adăpostit oameni în vremuri de grele încercări.

Dar iată și alte documente istorice care ne vorbesc despre Novaci și satele aparținătoare în timpurile de dincoace de prima atestare documentară.

La 1587, locuitorii satului Novaci se vând rumâni marelui sluger Calotă și logofătului Gheorghe, neavând cu ce despăgubi pe Dobromir, fost mare ban al Craiovei, pe care l-au jefuit când acesta a vrut să fugă în Transilvania, în anul 1583. La fel s-a întâmplat și cu satele Pociovaliștea,

Hirișești, Cernădia, locuitorii acestor sate nemaiputând să-i întorcă averile luate lui Dobromir.

Într-un hrisov al lui Mihai voevod din 24 februarie 1596 (7104), este trecut și numele Novaciului:

„...Și iară să strânsără boerii judecători la satul Novacii, dela popa Vadul și Stan și Dobre și Drăghici și Manea și Stan și Țenpul și Bratu și Dragomir și Stan și Drăghicii și Radul și Ivan și Șarban și Radul și Stan și popa Stan și Bălan și Căzan și Voicul și popa Stoica și Udrea și Stanciu și Manciu și Dobra pentru 22.500, unde au și vândut, precum să arătară omeni din totu satul ocina lor părintească din voia lor bun și cu știrea megieșilor dela răscrucea locului prin pădurile și viile ce s'au dat prin naintea d'>u>m<nea>lor boerilor și dreptățile boeril<or>r...”

La 18 mai 1608, domnitorul Radu Șerban întărește lui Preda, mare ban al Craiovei, stăpânire peste satul Novaci care „au fost mai înainte cnezi (moșneni), cumpărat cu 20 000 aspri”. Moșnenii erau organizați în cete și locuiau pe „două funii” (moșii) „peste tot satul”.

Despre Novaci se scrie și în hrisovul din 19 mai 1608 (7116), document în care se vorbește de drumurile pe care le-au bătut sătenii mai multor sate, între care și cei din Novaci, la Alba-Iulia și Iași, după Mihai, ca să se răscumpere din rumânie.

La 9 octombrie 1608 (Târgoviște), într-un hrisov din zilele lui Radu Șerban (1602-1611) sunt pomeniți adălmășari, cu ocazia întăririi de către domnitor a mai multor ocini lui Dumitru și fiilor lui, mai mulți locuitori din aceste părți: „și adălmășari iaca anume au pus: popa Neagoe ot Pociovaliștea și din Poieni, Stan, și și din Hirișești, Bâldea, și din Novaci, Neagoe și Vladul”.

Într-un zapis de la 26 aprilie 1621 (7129), Târgoviște, se consemnează:

„Dumitru din Pitariul lasă Armeancăi, jupineasa lui Zlate logofăt din Ciinești, sora sa, să stăpânească după moartea lui toate moșiile, bucatele, țiganii, dobitoacele sale și din tot ce va fi, precum și odăjdiiile, cărțile bisericesti și biserica, și anume: jumătate din ocina de la Pitariul...Dumitru a lăsat sorei sale toate aceste moșii dându-i și cărțile de moșie, căci n-a avut feciori, urmând ca Armeanca să-l povenească, după moartea lui, „cu tot ce va trebui ca pre un frate”. Martori: Căzan și Necula din Cervenie, Radu logofăt din Uda, Calotă din Novaci și alții din Uscăți, Hurez, Ciinești și Letcă. Bolestem. Scrie Lepădat logofăt. M-rea Radu Vodă, VII/2.

Un alt document datat 20 aprilie 1623 (7131), Târgoviște, ne vorbește despre un Lupu al Stănesei din Hirișești:

„Din mila lui Dumnezeu, Io Radul Voievod și domn a toată țara Ungrovlahiei ... Astfel, întru aceea domnia mea am cercetat și am judecat după dreptate și după lege împreună cu cinstiții dregători ai domniei mele și am dat domnia mea între dânsii 6 boieri pe răvaș domnești, anume: din Copăcioasa, Drăgan și din Bărzăi, Pătru al lui Vătreu și din Hirișești, Lupul al Stănesei și din Roșia, Udriște...”

Într-un hrisov dat la Mănăstirea Hurez, la data de 1 mai 1637 (7145), se amintește numele de Novaci:

„Stan și fratele său, Lăudat, feciorii lui Petreșor din Bae, Vând Danciuului logofăt pe rumânor Nan din Bae, cu feciorii și femeia, cu 12 ughi și jumătate, și ajungându-i vreme de nevoie vând și partea lor de moșie din Bae, a cincea parte dintr-o jumătate de funie mare, fără rumâni, moșie stearpă, din câmp, pădure, vad de moară și livezi, cu 2120 bani. Martori: Ilie Cănepă, Pătru vâtaș și alții din Novaci, Ionașco postelnic și Vlaica din Cornet, Stanciu postelnic din Zetreni, Nicola paharnic din Ogrumi, Barbul din

Rogojina”. Scrie popa Hrizea. Într-un alt hrisov dat la Mănăstirea Hurez, la 24 septembrie 1638 (7147), se vorbește de Novaci și Hirișești:

„Pană din Novaci, feciorul lui Drăgan, vinde lui Ilie Cănipă din Hirișești partea sa de moșie și a fratelui său, Stan, din Novaci, din Câmp, din Bărcu și din apă, cu pomi și din munte, cu 2.600 aspri gata.

Au făcut tocmeală în dealul Negoștilor, cu martori: Danciu logofăt din Milești, Nicula paharnic din Ogrumi, Drag logofăt din Popești, Hamza din Glicești, popa Lupul, Caldașin, Sterian grecul și Vladul Baiul din Negoști, Oprian din Poiană, <Băr>can din Tereuja, Necola agă din Ogrumi”. Scrie popa Lupul.

Un document din 1642, atestă faptul că un anume Lupu Soare cumpără moșii de la mai mulți locuitori din Novaci: Micu Leu, Dan, feciorii lui Neagoe Beștelei, Crăciun Latiș, Radu, Barbu, Nanu etc.

Feciorii lui Lupu Soare, Andrei și Ilie, cumpără și ei la 1672 partea de moșie a lui Dumitru Boban, fiul lui Oprea.

Despre Novaci se vorbește și în hrisovul lui Matei Basarab din

18 ianuarie 1644 (7152), Târgoviște, dat lui Udrea postelnicul din Bibești și vărului său Popa Stan:

(...și am dat Însu-mi Domnia Mea 6 megiași pe răvaș domnești anume din Novaci, Neagoe...). Prin acest hrisov, Matei Basarab confirmă stăpânirea celor doi asupra muntelui Cibanu, dovedind că a fost cumpărat de tatăl lor de la Basea, în timpul lui Radu Voievod și în urma cercetărilor făcute la fața locului de cei 6 megiași: Neagoe din Novaci, Fulgul din Hirișești, Pătrul vâtaful din Pociovaliștea, Ilie Bobălan, Stan Coștiuna și Dan Boată din Aniniș, s-a stabilit că numai vârtopul Cibanului rămâne în stăpânirea lui Cănepă din Hirișești, iar restul muntelui aparține lui Udrea Postelnicul și vărului său Popa Stan.

Într-un document din 15 ianuarie 1657 (7165) se spune: „Ionu din Bălești din Gorj, în jos de Novaci și în sus de Pociovaliștea, împreună cu feciorii lui, se vinde rumân lui Pătrașcu Tominul clucer, cu moșia sa, din hotar până în hotar, cu 50 ughi, bani gata. Martori, (după semnături), oameni buni: Florei, popa Dobre, Pătru vâtaf, Dumitru, popa Opre.” Degetul pentru credință.

M-rea Hurez, XIX/12
În iulie 1661 (7169), Pătru Vâtaful din Pociovaliștea, Dan Boată din Aniniș au fost luați pe răvașul Banului din Craiova ca „să caute și să adevereze dacă muntele Tărtăreul (Tărtăraul) a fost al Novăcenilor au nu. Au eșit Stanciu Beștelei cu fiii săi Dumitru, Dan, Șerban și tot satul Novăcenii de și au căutat muntele pe unde a fost cu oamenii Banului și mai înainte vreme, de când plătiseră o deșugubină (moarte de om) cu 100 boi”.

La 15 ianuarie 1657 (7165), Ionu din Bălești, din Gorj, în jos de Novaci și în sus de Pociovaliștea, împreună cu feciorii lui, se vinde rumân lui Pătrașcu Tominul clucer, cu moșia sa, din hotar până în hotar, cu 50 ughi, bani gata. Martori, oameni buni: Florei, popa Dobre, Pătru vâtaf, Dumitru, popa Opre. Degetul pentru credință.

La 28 iulie 1657 (7165), Crăciun Lateș din Novaci vinde lui Lupul, fiul lui Sora din Cernădia, o livadă în Zmida, partea lui Frunteș, cu preț de 18 costande. Martori: popa Vlad și Stan Belul din Novaci, Părvul din Carpeni, Radul al lui Ionache din Urșani. Degetul pentru credință.

1659 (7167) Nan din Novaci vinde lui Lupul Sorei din Cernădie 2 locuri în poiană și o livadă în Valea Malului, cu 3 ughi, bani gata. Martori: Ilea, Mirea și Vlad Ștepeș. Scrie popa Vlad din Novaci. Degetele pentru credință.

↳ **Continuare în pag. 5**

Urmare din pag. 4

În hotărârea dată de megiașii Novăcenilor, tot în iulie 1661 (7169), relativă la muntele Tărtăraul, se vede că novăcenii plătid într-un caz foarte curios o deșugubină (pentru moarte de om), au luat în stăpânire muntele Tărtăraul: „Megiașii judecători nu știu, al cui a fost muntele mai înainte de a plăti Novăcenii moartea de om; dar, după eșirea apei din munte cu sângele mortului în satul lor, ei au fost considerați ca vinovați de moarte de om (deșugubină) și au plătit 100 boi deșugubina, confirmându-li-se prin aceasta stăpânirea asupra muntelui, pe care nu se știe cine l-a stăpânit înainte de acest eveniment curios!”

La 5 mai 1777, Mihăilă sîn Ion, nepotul Preotului Papa, vinde fratelui său Răducan toată partea sa de munte, anume Romanu, Iazăru și

Stogu, pentru 26 taleri, având nevoie să plătească lui Drăgan

Ungureanu din Slobozia
Novaci un cal ce luase de la el și murise.

Martori: Scriitor Popa Pătru din Pociovaliște.

La 14 iulie 1780 s-au ales 4 megieși pentru a arăta semnele muntelui Găurile, între care era și Ilea Novăceanul din Novaci.

În fine, într-un înscris din 1780 se vorbește despre satul Novaci rumâni:

„Adecă eu Necolae Trocan cu soția mea Ioana din satul Novaci rumâni dăm acestu înscrisul nostru la mâna cumnatului Popa Pătru precum să știe că de a noastră voe am vândut un codru de pământ în rupturi cu taleri 236 adecă taleri două sute treizeci și șase și acestu pământ să le stăpânească din curaua de săliște pân de la vale de moșu... însumând de stâneni patruzeci și cinci latu și lungu despre răsăritu din apa Gilortului și spre apus până în păru pădureț și nucu cel gogoșelu să aibă a stăpâni în veac statornic copii din copii, nepoți, strănepoți, căci Dumnezeu le va înmulți neamu în veac și spre încredințare ne-am pus de față la numele noastre ca să să crează. Anu 1780 septemvre 10.

Am venit cu aceste informații, bazate pe documente, pentru a nu se mai crea confuzii referitoare la înființarea localității Novaci. În urmă cu 520 de ani, localitatea Novaci exista, data de 9 martie 1502 confirmându-ne existența sa, ceea ce ne spune că a fost înființată cu mult timp înainte de data primei atestări documentare de care dispunem.

Iată de ce am considerat că împlinirea a 520 de ani de la prima atestare documentară a localității Novaci este un eveniment de mare importanță, pe lângă care nu putem trece atât de ușor și care trebuie cunoscut de către toți novăcenii. Publicația „Novăceanul” este, ca de obicei, receptivă la evenimentele deosebite din viața Novaciului.

În concluzie, primul document istoric, cunoscut, care atestă existența localității Novaci este hrisovul dat de domnitorul Radu cel Mare la Târgoviște, la 1502 (7010), martie 9. Acest hrisov ne arată clar că la acea dată localitatea Novaci exista și că aici trăiau cei care înainte vreme își găsiseră adăpost sub scuturile pădurilor virgine, unde se considerau în afara pericolelor dușmane. Cu timpul, când vremurile s-au mai liniștit, au coborât în locurile unde se găsesc și astăzi, dând naștere la așezările și satele pe care le cunoaștem. Și încă o precizare, cei care au venit în secolele următoare din Marginea Sibului, din ținuturile Albei și Hunedoarei, din motive diverse, despre care am mai scris, nu au nicio contribuție la înființarea localității Novaci. Venind și stabilindu-se la Novaci, ei au găsit aici o localitate bine încheată.

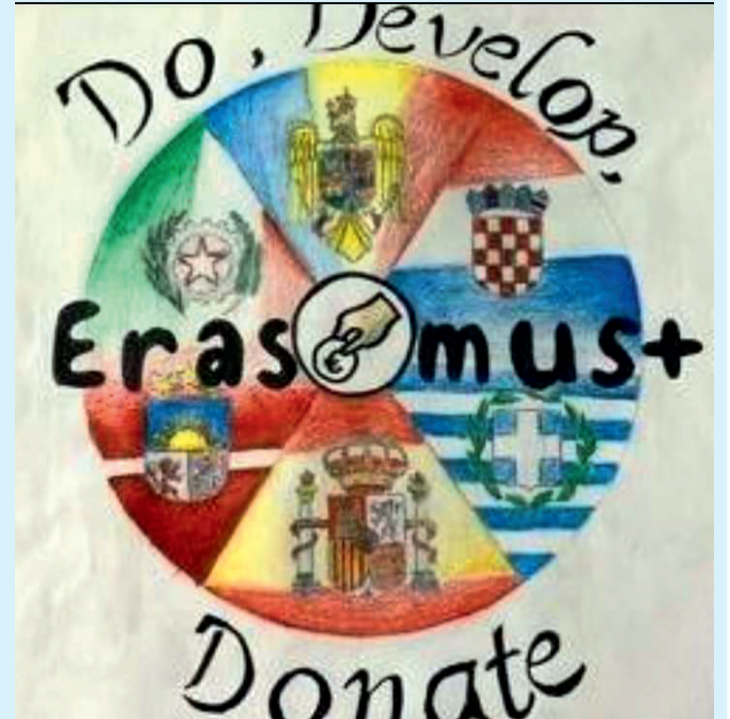
Iată de ce consider că împlinirea a 520 de ani de la prima atestare documentară a localității Novaci este un moment cu semnificație deosebită pentru istoria Novaciului.

O NOUĂ MOBILITATE ÎN CADRUL PROIECTELOR ERASMUS+ PENTRU ELEVII ȘI CADRELE DIDACTICE DE LA LICEUL TEORETIC NOVACI

Liceul Teoretic Novaci implementează începând cu anul 2020 Proiectul Erasmus+ „Do, Develop, Donate (3D)”, Nr: 2020-1-LV01-KA229-077483.

În cadrul acestui proiect, la sfârșitul lunii martie, respectiv pe 28 martie 2022, cinci elevi și doi profesori vor participa în Italia la Salerno la cea de-a doua mobilitate din cadrul proiectului.

Pentru pregătirea acestei mobilități, fiecare țară parteneră trebuie să realizeze un studiu în ceea ce privește abilitățile de bază pe care trebuie să și le formeze elevii pentru a face față cât mai optim viitoarelor provocări pe care le pot întâmpina pe piața muncii. Astfel, echipa de implementare a proiectului a avut ca sarcină transmiterea către un eșantion de 60 de elevi ai liceului un chestionar care a cuprins 16 întrebări care să verifice opinia elevilor cu privire la abilitățile de bază pe care ei le-ar considera esențiale pentru viitorul lor drum pe piața muncii. Fiecare partener va centraliza rezultatele într-un raport final, iar aceste rapoarte vor fi analizate și discutate în mobilitatea care va avea loc la Liceo Classico Francesco de Sanctis din Salerno, Italia. În urma discuțiilor avute în timpul mobilității se va ajunge la o concluzie generală care va fi anunțată atât pe diferitele platforme Erasmus, cât și în media.

Au fost deja selectați elevii și cadrele didactice care vor participa la această a doua mobilitate, ținând cont de condiția vaccinării. Sperăm ca totul să decurgă bine, fără incidente neprevăzute provocate de pandemie!

Prof. Alina Ramona ȚICU
Director Liceul Teoretic Novaci

CIOPLIND LA MOȘ NOVAC

S-a întâmplat acum vreo 5 ani, când lucram la cioplitul lui Moș Novac din Piață. O doamnă, bine îmbrăcată și cu o mașină cam de ultimul tip, vine la mine și îmi spune că „primarul acesta nu are ce să facă cu banii; că ar trebui drumuri asfaltate, să aducă apă mai bună etc”. La auzul acestor cuvinte am mai întârziat, pentru că tocmai făceam racordul dintre nas și față. Am ridicat privirea spre doamna aceea, spunându-i că străzi a mai asfaltat primarul, că apa nu e prea

bună de băut, dar statuia aceasta va înfrunta veacurile. Femeia, pe care nu am mai văzut-o vreodată, a plecat murmurând.

Mi-a rămas în minte întâmplarea aceea cu Moș Novac. Oamenii ar vrea ca să aibă condiții civilizate. Dar, totodată, m-a frapat că atunci când vine vorba de artă, unii nici nu se prea uită. Figura pe care o cioplisem eu, unii oameni au considerat-o că este de-a noastră, de la Novaci. Atunci am simțit că cioplitura mea seamănă cu cei pe care îi văzusem zeci de ani urcând la munte.

Psihologii spun că oamenii au diferite trebuințe. Aici, pe primul rând se situează condițiile de viață ca să poată să trăiască, apoi ar fi societatea, adică de a trăi unii cu alții, iar mai încolo este aceea despre frumos, sublim, eroic etc. O astfel de trebuință este una estetică. În cazul nostru, Moș Novac nu este nici frumos, nici urât, ci se vrea să fie fie o moșie de la care se trag toți Novăcenii. Aici avem mai înainte lucrul, obiectul și apoi vin oamenii ai Novaciului. Acum, la 520 de ani de la prima atestare cunoscută a Novaciului, rezultă că acolo trăiau oameni care se chemau novăceni. Desigur, moșia a fost înaintea altor oameni cu trecut glorios. La urma urmei, scrierea, arta sunt chemate să dea nume novăcenilor.

Între trebuințele ce țin de personalitatea omului, peste cele biologice, mai sus există ținta esteticului, care are în vedere tocmai această coloană pe care se sprijină lumea. Multe lucruri am văzut pe parcursul vieții, dar niciunul nu rămâne prea mult ca moștenire. Doar faptele de vitejie, zestrea pe care ne-au dat-o părinții, bunicii și străbunicii noștri. De prin Plăieț vezi lumea cum se schimbă, casele cum sunt reconstruite, iar altele rămân în paragină și se contopesc cu pământul. De sute de ani oamenii pot pleca în altă parte sau pot rămâne aici. Se pare că chipul lui Moș Novac va trăi cam 5000 de ani, dacă nu vor fi alții care să facă o piatră de temelie a unei case, sau alții care să îi rupă nasul sau bărbia. De vreo 10 milenii la noi nu s-a prea încrustat cum ar fi la alte popoare. Se spune că arta este dumnezeiescul în oameni și în lucruri.

Prof. univ. dr. Nicolae VINȚANU

ȘCOALA DIN NOVACI ÎN DOCUMENTE DE ARHIVĂ

„Ședința din 29 mai 1897 a Consiliului Comunal Novaci

Consiliul fiind convocat de către dl. primar respectiv și de către D-sa punându-se în vedere deciziunea dlui Ministru al Cultelor și Instrucțiunii Publice nr. 31 796 din 28 iunie 1896 inserată în Monitorul Oficial nr. 73/1896 prin care se prevede ca între noile locale de școală ce se vor clădi în cursul anului curent 1897 este și acela pentru școala din comuna noastră cu două săli și cu strămutarea din cătunul Novaci-Străini în cătunul Novaci-Români, unde este centrul comunei în raport cu distanța depărtării între cătunele Novaci-Străini, Novaci-Români, Hirișești și Ghebani. Asemenea ni s-a pus în vedere și publicațiunea d-lui Prefect local nr. 1529 din 30 aprilie 1897, de la Serviciul Județean în care se prevede ca în ziua de 23 iunie a.c. se va ține licitație la onor. Prefectură pentru darea în antreprindere a construcțiilor noilor locale de școală din acest județ între care se notează că în comuna Novaci se va clădi un local de școală numai cu o sală de clasă, pentru completarea actualului local de școală, locuință pentru diriginte, împrejmuiri, privați etc. în cătunul Novaci-Străini, dispozițiune contra aceleia a Domnului Ministru din citata deciziune și în detrimentul școlii.

Consiliul

Având în vedere că actualul local de școală este ruinat cu desăvârșire și în stare primitivă crede că ar fi imposibil a se adăuga la dânsul o sală bineînțeles se va construi în condițiuni igienice, nu ar mai avea înălțimea pereților, forma acoperișului și simetria ușilor și a ferestrelor după actualul local, ai cărui pereți de lemn sunt putrezi, acoperișul deteriorat și plouă prin-trânsul. Având asemenea în vedere că terenul unde se află construit actualul local de școală pe lângă că nu este în centrul comunei din care cauză nu beneficiază de instrucțiune decât copiii din două cătune, apoi localul este situat pe o dâlmă de pământ având prin față la o distanță de un metru și jumătate șoseaua comunală, pentru care spre a se nivela s-a făcut săpături în jos de aproape doi metri și în dosul său nu mai are pământ spre a se putea nivela și a se construi pe dânsul salele de clasă și dependențe pentru diriginte, așa că în acest loc ar fi imposibil a se clădi noul local de școală.

Având iarăși în vedere că cătunul Novaci-Români unde prin deciziunea dlui Ministru Cultelor și Instrucțiunii Publice sus citată s-a decis construirea noului local de școală cu două săli pentru studiu plus dependențele, este centrul comunei, în raport cu distanța dintre toate cătunele comunei. Considerând că această comună se compune din peste 400 familii cu o populațiune de 801 bărbați, 773 femei, 264 copii și 247 fete, cifra copiilor în etate de școală trece de 200, cauze care făcuse ca și sub imperiu legii vechi să funcționeze în această comună două școli, una pentru băieți și alta pentru fete. Considerând că un local de școală igienic și după plan ce pe lângă însemnate servicii instrucțiunii publice și o podoabă comunei și cum această comună este vizitată în timpul de vară de persoane din diferite localități ale țării pentru aerul curat de munte cu noul local am face un progres în comună spre civilizație. Considerând de asemenea că

după ordinul dlui Prefect local nr. 3858 din octombrie 1896 în scopul ca să avem în comună un local bun de școală Consiliul a votat un împrumut de lei 18 777 de la Casa Școalelor cât valorează cheltuielile construcțiunii localului cu 2 săli de studiu după devizul făcut de dl. Inginer Șef al Județului și formalitățile s-au înaintat dlui Prefect spe aprobare încă de la 18 noiembrie 1896. Considerând iarăși că deși nici comuna, nici școala nu au pământul propriu în cătunul Novaci-Români unde este centrul comunei, încă în acest cătun se găsește teren care întrunește toate condițiunile pentru clădirea localului de școală în proprietatea devălmașe a dlor coproprietari: Onor. Eforie a Spitalelor Civile, dl. I. Ralet profesor la Facultatea din Iași și familia Palada, dintre care familia Palada și dl. Ralet s-a manifestat dorința de a ceda gratuit terenul necesar și cum onor. Eforie a făcut și face zilnic acte de caritate, credem că va consimți la dorința de a progresa instrucțiunea în comuna noastră

Pentru aceste motive

Consiliul roagă cu stăruință pe dl. Prefect să binevoiască a face demersurile cuvenite pe lângă onorabila Administrație a Casei Școalelor ca localul școlii din această comună să se construiască din nou cu două săli de studiu, dacă nu se poate cu trei săli, oșebit de locuința dirigintelui și celelalte dependențe în cătunul Novaci Români, unde este centrul comunei, iar vechiul local care nu mai poate servi la nimic să se vândă prin licitație publică.

Drept care am redactat această încheiere care se va înainta dlui Prefect al Județului prin dl Subprefect local.

Președinte: D.G. Comănescu

Membrii consilieri: I.G. Preoteșescu, M. Niculescu, N. Grigorescu, N. Buică, Al. Deaconescu

Notar: Gh. Preoteșescu”

(Serviciul Arhive Naționale Istorice Centrale, fond „Casa Școalelor și Culturii Poporului”, dosar nr. 623/1897, filele 85-86)

„Contract

Între Noi I. Carabatescu Prefectul Județului Gorj în numele comunei Novaci din plasa Amaradia-Novaci, autorizat prin încheierea Consiliului acelei comune nr. 7 din 22 iulie 1898 și între dlui Toma D. Costescu de profesiune constructor, cu domiciliul din Tg. Jiu, str. Victoria, nr. ..., asupra căruia prin ordinul nr. 20 457 al Ministerului Cultelor și Instrucțiunii Publice (Administrațiunea Casei Școalelor) s-a aprobat adjudecarea întreprinderii pentru construirea localului de școală primară cu anexele, decisă în comuna Novaci, s-a încheiat acest contract în următoarele condițiuni:

Art. 1 Eu Toma D. Costescu mă oblig ca în conformitate cu dispozițiunile condițiunilor generale pentru întreprinderi de lucrări publice și școlare, caietelor de sarcini generale și speciale ale Administrației Casei Școalelor, planșelor și celorlalte piese scrise, care formează proiectul întocmit și aprobat de Administrația Casei Școalelor să execut pe locul ce mi se desemna lucrările pentru construcțiunea localului de școală primară cu două săli de clasă, locuință pentru dirigintele școlii și celelalte lucrări accesorii decise în cătunul Novaci, pendinte de com. Novaci, plasa Amaradia-

Novaci, jud. Gorj cu prețul de lei unsprezece și cincizeci bani la sută peste prețurile din estimatiunile proiectului de lei 18 541 bani 43/100, adecă cu suma de lei 20 640 bani 24/100, precum și a mă conforma instrucțiunilor și ordinelor scrise ce mi se va da de către persoanele însărcinate oficial cu supravegherea și controlul execuțiunii lucrărilor.

Art.2 Concesiunea acestor lucrări în conformitate cu condițiunile generale de întreprindere pentru lucrări publice (art. 11) nu se poate face de întreprinzător fără prealabila încuviințare a Administrației Casei Școalelor și chiar obținând această încuviințare, întreprinzătorul rămâne personal răspunzător, suferind urmările prevăzute în caz de abatere.

Art. 3 Construcțiunile complet gata și cu mobilierul didactic instalat, dl. Toma D. Costescu se obligă a le preda în termen de un an de la data adjudecării definitive a întreprinderii.

Art. 4 În ce privește modul execuțiunii, precum și plata materialelor aprovizionate și a lucrărilor executate, se va urma conform dispozițiunilor de la art. 70 și următorii din caietul de sarcini speciale pentru clădirea unei școli rurale.

Art. 5 Pentru îndeplinirea obligațiunilor ce decurg din acest contract din care fac parte integrantă toate piesele ce compun proiectul văzut și semnat de ambele părți, eu antreprenorul am depus în consemnare sub recipisa Administrației Financiare a Statului din Județul Gorj sub nr. 6675 și 6682 din 31 august 1898, o garanție provizorie de 3% la valoarea lucrărilor adjudecate în sumă de lei 620 rămânând ca pentru completarea ei definitivă, servind și pentru anul de întreținere până la concurența de 6% la valoarea netă a lucrărilor adjudecate asupra mea, să mi se facă rețineri egale asupra situațiunilor pentru plata materialelor aprovizionate și lucrărilor executate, în conformitate cu condițiunile puse prin oferta aprobată.

Acest contract s-a făcut în trei exemplare, din care unul pe hârtie timbrată și vizat de Administrația Financiară pentru plata taxei de înregistrare se va înainta Ministerului.

Astăzi la 30 august 1898

Prefectul Județului

Carabatescu”

(Serviciul Arhive Naționale Istorice Centrale, fond „Casa Școalelor și Culturii Poporului”, dosar nr. 623/1897, filele 104-105)

„Domnule Prefect

În urma unui împrumut comunal de peste 20 000 lei și prin intermediul Casei Școalelor s-a construit în această comună vara anului trecut un local de școală cu 2 săli de cursuri și o cancelarie. Localul definitiv terminat spre finele zilei ale lunii octombrie 1899, ne-am și făcut instalare în el către 15 Noiembrie. Din cauza materialului întrebuintat la construcția localului și în primul loc din cauza faptului că fațada școlii e așezată spre Nord, în contradicție cu cele mai elementare cunoștințe de zidire a caselor, privesc ce oferă salele de studiu astăzi, după abia trei luni de funcționare e vrednică de plâns. Pete largi de umezeală împopistrează pereții văruiți, mucedul a acoperit brăul și colțurile mai lăturalnice, picături de apă se preling sub influența

căldurii de-a lungul zidului și în clase continuu frig sau când căldura începe a se simte, un aer umed și greu plutește în spațiu. Te cuprinde mila, când vezi micuții copii ai muntelui vineți de frig sau galbeni la chip în aceste clase unde lumina răsăritului nu se arată și unde posomorârea domnește ca într-o peșteră. În fața unor defecte de construcțiune cu urmări atât de puternic rele, o modificare a localului se impune, o sud-transpunere a feței și ferestrelor în sensul bunului simț și a celor mai rudimentare experiențe. Vă comunic despre acestea, Domnule Prefect, cu gândul că veți binevoi a ne arăta înalta Domniei Voastre atențiune, cu credința că nu veți îngădui ca banul public să fie întrebuintat ca anormalități și vătămări.

În atare convingere, vă rog să binevoiți a primi încredințarea deosebitei mele considerațiuni.

Cu stimă,

1900 februarie 28 Paulina Răduțescu
Învățătoarea Div. I la Școala din com. Novaci”

(Serviciul Arhive Naționale Istorice Centrale, fond „Casa Școalelor și Culturii Poporului”, dosar nr. 623/1897, fila 118)

„Încheierea nr. 2/13 martie 1926

„Subsemnații membrii în comisiunea interimară a comunei Novaci, județul Gorj, asistați de delegații sfaturilor sătești în urma convocării ce mi s-a făcut de dl. Președinte al comisiunii interimare respective, ne-am întrunit în localul primăriei comunei Novaci, județul Gorj, unde de către D-sa ni s-a pus în vedere adresa Comitetului Școlar al comunei Novaci prin care cere să intervenim locului în drept pentru contractarea unui împrumut în sumă de un sută mii lei, care să servească la construirea noului local de școală din această comună, întrucât în prezent școala are numai două săli de clasă proprii unde funcționează clasele I și II, iar restul de clase funcționează în localuri închiriate pentru care se plătește suma de 4000 lei anual, care nu sunt deloc încăpătoare și igienice.

1. Având în vedere că Comitetul Școlar local pentru construcție de școală, care va avea 5 săli de clasă, are procurate cărămida și materialul lemons.

2. Având în vedere că cu ofrandele de la locuitorii comunei nu se pot acoperi cheltuielile pentru efectuarea manoperei, care după deviz se ridică la suma de 400 000 lei, că e necesară contractarea acestui împrumut de 100 000 lei.

În baza celor arătate mai sus decidem:

Aprobăm contractarea de către Primăria comunei Novaci prin dl. Președinte al Comisiunii interimare respective a unui împrumut de lei una sută mii lei la onor. Casa Școalelor din Ministerul Instrucțiunii Publice în condițiunile prevăzute de lege. Pentru care am format prezenta încheiere care se va înainta locului în drept spre aprobare.

Președinte Grigore Paraschivescu

Membrii: Gh.C. Mohora, I.G.

Ciorogaru

Delegați: C. Ionel, I. Opreșcu

Notar: N. Grigorescu

(Serviciul Arhive Naționale Istorice Centrale, fond „Casa Școalelor și Culturii Poporului”, dosar nr. 616/1926, fila 29)

Cristian GRECOIU

DINGOLO DE DISCURSUL LUI VLADIMIR PUTIN CĂTRE RUȘI ȘI COMPATRIOTII DIN UCRAINA - 21 FEBRUARIE 2022

În discursul lui Vladimir Putin către ruși și compatrioții din Ucraina din 21 februarie a.c., discurs prin care încerca să justifice ceea ce va urma, acesta vorbește despre situația din Donbas care a căpătat din nou caracter critic, acut. Spunea Putin că „Ucraina pentru noi (pentru ruși) nu este doar o țară vecină. Este parte integrantă a propriei noastre istorii, cultură, spațiu spiritual. Aceștia sunt camarazii noștri, rudele, printre care se află nu doar colegi, prieteni, ci și rude, oameni legați de noi prin sânge, prin legături de familie”.

Mai spunea Putin că Ucraina modernă a fost creată în întregime și complet cu Rusia, mai precis de Rusia bolșevică, comunistă. Acest proces a început aproape imediat după revoluția din 1917, iar Lenin și tovarășii săi de arme au făcut acest lucru într-un mod foarte nepoliticos în raport cu Rusia însăși-prin separarea, ruperea de ea a o parte din propriile sale teritorii istorice.

Apoi, „în ajunul și după Marele Război Patriotic, Stalin a anexat deja la URSS și a transferat Ucrainei câteva pământuri care au aparținut Poloniei, României și Ungariei”. În același timp, ca un fel de compensare, Stalin a înzestrat Polonia cu o parte din teritoriile germane originale, iar în 1954 Hrușciiov a luat din anumite motive Crimeea Rusiei și a dat-o Ucrainei, formându-se în acest mod teritoriul Ucrainei sovietice.

Fac abstracție de faptul că președintele Ucrainei, Volodimir Zelenski, a afirmat într-un discurs oficial ținut cu prilejul Zilei Unității și Libertății Ucrainei (22 ianuarie 2020), că „Bucovina de Nord a fost ocupată de români în 1918”. Se știe însă că Bucovina istorică nu se mai află integral în granițele României și că jumătatea nordică a fost pierdută în urma Pactului Ribbentrop-Molotov prin care Iosif Stalin și Adolf Hitler și-au împărțit teritoriul în Estul Europei.

Putin s-a referit în continuare la modul în care bolșevicii au început să construiască o nouă statalitate, cu unități administrativ-teritoriale cu puteri largi. Așa s-a ajuns la transferul către unitățile administrative nou formate și adesea formate în mod arbitrar-republicile unionale - a unor teritorii uriașe care nu au avut nicio legătură cu ele.

Toate acestea s-au făcut ca urmare a faptului că bolșevicii au avut un singur scop: rămânerea la putere cu orice preț. Principiile leniniste de construire a statului s-au dovedit a fi nu doar o greșală, ci un rău provocat Rusiei istorice, lucru devenit evident după prăbușirea URSS în 1991, a mai spus Putin.

Putin a mai spus că Ucraina sovietică a apărut ca urmare a politicii bolșevice, putând fi numită pe bună dreptate-„Ucraina după Vladimir Ilici Lenin”.

În 1922 s-a format URSS pe teritoriul fostului Imperiu Rus.

În septembrie 1989, plenul Comitetului Central al PCUS a adoptat un document esențial, fatal – platforma PCUS care prevedea, între altele, drepturi corespunzătoare

statutului de state socialiste suverane, cu proprie cetățenie pentru fiecare republică din componența URSS-ului.

Așa s-a ajuns ca unele state, între care și Ucraina să-și dobândească independența, fapt ce a dus la dezintegrarea și prăbușirea Rusiei istorice sub numele de URSS.

Nu merg mai departe cu speculațiile lui Putin la adresa statelor care și-au dobândit independența. Lui Putin nu-i place situația în care s-a ajuns, el vrea să fie stăpânul absolut al teritoriilor încorporate în vechea URSS. Apro-po, dacă tot vorbește de încorporări ilegale de teritorii la Ucraina, crearea URSS ce a fost? Ca să nu mai vorbim de faptul că după cel de-al Doilea Război Mondial, atâtea țări am fost sub cizma URSS.

Putin spunea la începutul discursului său că Ucraina nu este doar o țară vecină, este parte integrantă a propriei istorii a Rusiei, cu cultură, spațiu spiritual comun, că ucrainenii sunt camarazii noștri, rudele, printre care se află nu doar colegi, prieteni, oameni legați de ei prin sânge, prin legături de familie. Bine, domnule Putin, atunci ce zici de românii noștri de dincolo de Prut, de cei din Bucovina de Nord, Basarabia, Ținutul Herța și nordul Bucovinei, Maramureșul istoric, ținuturi smulse prin tratatul încheiat pe 23 august 1939 între Hitler și Stalin pentru a forma, alături de alte teritorii Republica Sovietică Socialistă Ucraina, iar în ajunul celui de-al Doilea Război Mondial, Stalin a anexat Ucraina la URSS și a transferat statutul ucrainean teritoriilor care nu-i aparțineau. Oare, ei nu sunt legați de noi prin sânge, prin familie, despărțiți de atâtea zeci și zeci de ani, nu sunt rudele noastre? Ca să nu mai spun și faptul că dumneata, domnule Putin, recunoști că după Marele Război pe care-l numești „Patriotic”, Stalin a anexat la URSS și a transferat Ucrainei câteva pământuri care au aparținut anterior Poloniei, României și Ungariei.

În 1954, Hrușciiov a luat Crimeea de la Rusia și a dat-o Ucrainei, iar acum, Putin neagă existența poporului ucrainean și a Ucrainei de azi, pe care le consideră emanații istorice ale Rusiei și altor țări.

Mai spui dumneata că locuitorii Peninsulei Crimeea și-au făcut alegerea liberă – să fie împreună cu Rusia. Păi, atunci, de ce nu ești de acord ca și românii de dincolo de Prut și cei din Bucovina de Nord să-și facă propria alegere și revină la PATRIA MAMĂ?

Nu este normal ca greșelile istorice săvârșite cu rea credință să fie îndreptate peste tot?

Ai mai spus în apelul către ruși că Ucraina este creația lui Vladimir Ilici Lenin - „el este autorul și arhitectul ei”. De acord, domnule Putin, dar nu vorbești nimic despre Bucovina de Nord, despre Moldova luată cu forța în urma Marelui Război pe care-l numești „Patriotic!!!”. Ce înțelegi dumneata prin „Patriotic”? Că ne-a fost ruptă ȚARA în bucăți, după vrerea Moscovei, cu acordul unor puteri care s-au adunat să-și împartă prada în modul cel mai josnic? Poate că astăzi, relațiile dintre România și Rusia ar fi altele dacă am fi fost și noi priviți cu alți ochi, nu de pe poziții de forță. România, de-a lungul istoriei, n-a

prea avut parte de ochi buni din partea unor imperii de tristă amintire, fiind obligată să-și caute prieteni din rândul celor care au stat lângă noi, și la bine și la rău.

Ceea ce se întâmplă acum în Ucraina dovedește că pofta de dominație s-a deschis din nou în mințile înfierbântate ale unora care nu vor putea scăpa de judecata istoriei. 24 februarie 2022 rămâne o zi neagră pentru istorie, ca și următoarele zile, atacul brutal al Rusiei asupra Ucrainei, orchestrat de dictatorul de la Kremlin care se consideră, țarul secolului XIX, stăpânul pe viață al Rusiei.

Dincolo de greșelile săvârșite, așa-i în politică, de poftele celui care se vrea viitorul stăpân al lumii, nu pot să nu recunosc faptul că poporul ucrainean a dovedit în timpul atacurilor brutale ale Rusiei lui Putin adevărate fapte de eroism. Nu susțin sub nicio formă modul criminal în care Rusia a atacat Ucraina.

Publicația „Novăceanul” apare la câteva zile după cele scrise de mine în acest articol. Nu știu ce se va întâmpla zilele următoare, care va fi deznodământul acestei agresiuni fără precedent a Rusiei asupra Ucrainei, care poate zdruncina întreaga lume.

Oare domnule, Putin, bombardând Ucraina, nu ai tras în cei pe care, în discursul din 21 februarie, i-ai numit camarazii noștri, rudele, prietenii, colegii, oameni legați de Rusia prin sânge, prin familie, prin legături de familie?

În aceste zile negre pentru poporul ucrainean, pentru întreaga omenire, Ucraina a demonstrat curaj, eroism, fapte de vitejie ieșite din comun împotriva acestui colos dirijat orbește de la Kremlin. Ucraina a dovedit întregii lumi că știe să se lupte pentru libertatea țării, că poporul ucrainean își apără cu demnitate libertatea.

România, a demonstrat că este alături de Ucraina, de poporul ucrainean. Zecile de mii de ucrainenii, fugiți din calea agresiunii celui pe care l-au considerat prieten, au găsit aici, în România, un popor care i-a primit cu brațele deschise, cu ospitalitate caracteristică românului.

Țara noastră nu este lipsită de griji. Din potrivă. Războiul este la câțiva kilometri de noi, la granițele noastre. Suntem noi capabili să ne apărăm țara așa cum face Ucraina? Tineretul nostru, cei cu putere de luptă, pregătiți să facă față unui eveniment asemănător a ceea ce se petrece acum în țara vecină a împânzit Europa în căutare de mijloace de trai. Acasă au rămas bătrânii, tineri fără experiență; ne bazăm pe sprijinul organismelor cărora ne-am aliat. O fi de ajuns?

În același timp, remarc faptul că Zelenski pare a fi singurul președinte care nu a fugit din fața agresorului rus. Americanii i-au propus să-l transporte în deplină securitate cu un avion în SUA. Zelenski nu a acceptat. A spus că rămâne în Capitală, la Kiev, să-și apere țara. A mai spus că familia sa este în Ucraina. Copiii săi sunt în Ucraina. În familia sa nu sunt trădători!

ALO, DÂMBOVIȚA, SE AUDE?

Constantin DĂRVĂREANU

UNDE EȘTI FRANCOIS VIDOCK?

F. E. Vidock nu este o legendă. El s-a născut în Franța la 25.07.1775, a trăit 82 de ani și, prin intensitatea și tumultul vieții sale, a devenit legendar.

La 15 ani a furat economiile familiei pentru a fugi în America. Este prins și readus acasă. În 1794 este arestat în Bruxelles pentru vagabondaj și reușește să scape evadând. 1795 – ucide un ofițer. Este arestat. Evadează. 1796 – este arestat pentru contrabandă și condamnat la 6 ani de ocnă. Evadează. 1798 este arestat la Ostende. Evadează și se prezintă de bună voie comisariului de poliție din Lyon, căruia îi propune un târg: să-i predea pe toți hoții din oraș în schimbul repunerii sale în libertate.

Propunerea este acceptată formal, dar ulterior este arestat. 1811 – noul prefect de poliție, contele Pasquier, văzând că nu mai poate stăpâni criminalitatea, pare mai interesat de oferta lui Vidock. Îl eliberează și îl numește șeful brigăzii speciale de poliție. Rezultatul: în 1817 avea deja la activ peste 700 arestări de răsunet. În 1827, exasperat de

birocrația sistemului demisionează. După numai 4 ani, regele Ludovic Philippe îl repune în funcție. În același an demisionează din nou, neîmpăcându-se cu birocrația și își creează o poliție privată. În 5 ani avea peste 2.000 de arestări, între aceștia fiind și vicontesa Nays Candan, care împreună cu amantul, un renumit spărgător, au devalizat casa regală furând și o prețioasă colecție de monede vechi, pe care a arestat-o cu tot dezacordul ministrului și surprinderea regelui. Cum acționa și de ce o făcea pentru a pune ordine în țară, rămân subiecte inepuizabile pentru literatura polițistă de 200 de ani încoace și încă multe sute de ani de aici înainte.

Motivul pentru care l-am readus în actualitate pe Francois Vidock este determinat de nepuțința autorităților de a stăvili criminalitatea la noi în țară, criminalitate care a adus societatea în exasperare. De ce nu s-ar găsi și la noi vreun ministru curajos care să încredințeze ordinea publică, spre pildă, celui mai mare huligan? Ce, noi nu avem supermani?

Cu modesta-mi pricepere recomand pe Fane Spoitoru în Capitală, pe Ilie Marius sau pe Bostoacă, iată două propuneri, pentru Brașov și, dacă mă străduiesc puțin, mai găsesc: Truțulescu la SPP și în mod sigur nu se va mai arunca cu cerneală în președintele țării, generalul Florică la Garda Financiară, colonelul Mureșan la Direcția Penitenciarelor, Borzo la Justiție, pe Sever Mureșan îl recomandăm pentru Banca Mondială și vidoci se mai pot găsi pentru FPS, pentru fabricile devalizate, pentru toate instituțiile, regiile și societățile comerciale. În mod sigur criminalitatea va scădea pentru că, spre deosebire de Francois Vidock, vidocii noștri o vor legaliza. Chiar așa, unde ești Francois Vidock?

Surprinderea unei asemenea tâlhării în plină stradă îmi lipsește cu desăvârșire. Criminalitatea la noi este în suc propriu, este lipsită de scrupule, criminalii nu mai au frică. Dacă a știut sau nu tâlharul că jefuiește un ministru are mai puțină importanță. Rămân totuși surprins că doamna ministru, cum și

ceilalți guvernanți, nu percepe, nu realizează climatul de nesiguranță civică actual și urcă singură la volanul unei mașini cât de cât luxoase, ba își mai pune și geanta la vedere pe bancheta din spate, afișând, după părerea noastră, o nejustificată lipsă de prevedere.

Să nu dispună ministrul sănătății de un șofer care să o transporte de la spital la guvern sau de la guvern acasă, șofer care, cu sau fără grade, i-ar asigura și protecție?

Mă deranjează enorm ca cetățean și ca fost polițist acest eveniment. Aș fi fost, poate, mai puțin deranjat dacă victima respectivei tâlhării ar fi fost unul dintre mai marii de la interne, justiție, parchet, parlament ori care zic că se ocupă de drepturile omului etc., care ne-au construit actualul climat de securitate civică.

Prezentul articol l-am publicat în Gazeta de Transilvania, Brașov, 09.02.2001. UGB – Buletinul științific 2008. L-am trimis și publicației „Novăceanul”, considerându-l la fel de actual.

Grl (r) ION STAICU

Prof. IONEL TRAIAN – MINIATURI ÎN LEMN

Prof. Ionel Traian s-a născut la 25 octombrie 1949 în Novaci. Este absolvent al Școlii Gimnaziale Novaci și al Liceului Teoretic Novaci, promoția 1967.

După terminarea liceului s-a înscris și a urmat cursurile Institutului de Educație Fizică și Sport București, promoția 1973, fiind repartizat ca profesor de educație fizică și sport la Școala Generală Târgu Cărbunești, școală la care și-a început activitatea la 1 septembrie 1973, de unde a și ieșit la pensie în anul 2014.

Ca profesor și-a dedicat întreaga activitate dezvoltării sportului în orașul Târgu Cărbunești, pregătirii și reprezentării cu cinste a orașului în competiții sportive la nivel județean și chiar pe țară.

În palmares, prof. Ionel Traian se poate lăuda cu rezultate deosebite ale echipelor școlii pregătite de dânsul în competiții de fotbal, handbal, atletism, tenis de masă și tenis de câmp.

Astfel, echipa de fotbal a Școlii Generale „Pandurașii” a ocupat locul III pe țară și a primit medaliile de bronz în competiția rezervată școlilor generale în anul 1978 la Pitești.

Echipa de atletism (Tetralon), băieți a participat

la finala pe țară unde la individual a ocupat locul II și a primit medalia de argint, București, 1977.

La tenis de masă-locul III la faza finală, Râmnicu Vâlcea. La tenis de câmp, Galați, 1979, locul II pe țară.

Echipa de handbal fete a participat la fazele zonale de la Timișoara, Lugoj, Sibiu, Craiova, calificându-se la fazele finale pe țară.

A pregătit echipa de fotbal a orașului „Petrolistul” Târgu Cărbunești pe care a promovat-o în Divizia „C”.

Am prezentat doar câteva succese ale profesorului Ionel Traian în domeniul sportului, suficiente însă pentru a demonstra care este rolul unui profesor de sport într-o localitate.

În domeniul artistic, prof. Ionel Traian s-a făcut cunoscut prin pregătirea formațiilor de dansuri populare ale școlii și orașului Târgu Cărbunești, prezente pe multe scene din județ și din țară.

În anul 1982, formația de călușari pregătită de prof. Ionel Traian a participat la Festivalul Național „Călușul Românesc” la Caracal, obținând Premiul special al juriului pentru autenticitate și originalitate.

Rezultate deosebite a obținut și în cadrul concursurilor pe țară organizate la Craiova (1979), Târgu-Jiu (1980), Craiova (1983).

Totodată, a înființat Ansamblul Folcloric de cântece și dansuri populare „Gilortul” cu care timp de 15 ani a participat la multe manifestări artistice în țară (Cluj, 2002, 2003, 2004), Constanța (2005), Târgu-Jiu, Festivalurile Internaționale de Folclor (2004, 2005, 2006, 2007).

Cu mai bine de două decenii în urmă și-a descoperit o altă pasiune: arta sculpturii în lemn. De fapt, încă de mic i-a plăcut să cioplească lemnul și să-l modeleze. Cu timpul a dobândit îndemănare, imaginație, calități adunate într-un talent de excepție.

Din mâinile sale ies adevărate opere de artă, apreciate nu doar în țară, ci și în străinătate. Atât în țară, cât și în străinătate, prin expozițiile la care a participat, este apreciat pentru miniaturile în lemn pe care le execută, folosindu-se doar de un cuțit de mici dimensiuni. Sunt adevărate bijuterii din lemn, reproduceri în cel mai mic detaliu ale unor case, fântâni, mănăstiri și biserici, cu arhitectură complexă. Impresionante sunt reproducerile

după operele lui Constantin Brâncuși: Masa Tăcerii, Poarta Sărutului, Coloana fără Sfârșit, după căsuțele de la Muzeul Arhitecturii și Tehnicii Populare de la Curtișoara și nu în ultimul rând după Catedrala Notre-Dame din Paris. A participat la numeroase Târguri ale meșterilor populari din județ și din țară, iar expozițiile sale în Franța, Germania, Turcia s-au bucurat de mult succes.

După pensionare s-a retras acasă, la Novaci, unde și-a amenajat un atelier în care creează adevărate opere de artă, transformându-și și casa într-un mic muzeu.

A fost declarat „Cetățean de Onoare” al orașelor Târgu Cărbunești și Novaci.

Constantin DĂRVĂREANU

PROFESORUL-POET ION C. DUȚĂ

Ne-a părăsit cu câteva zile în urmă profesorul-poet ION C. DUȚĂ, colaborator de nădejde al publicației „Novăceanul”, autor a 14 volume de poezie și proză. Nici o presimțire că ar veni clipa fatală. Din contră, cu două zile înaintea decesului, m-a sunat și stabilisem ce să scrie în acest număr al publicației „Novăceanul”. Dar s-a grăbit să ajungă lângă scumpa sa soție, dispărută prematur. În dorința de a fi alături de persoana iubită, poetul Ion C. Duță, a înălțat rugăciuni către divinitate, ca și dincolo de lume, cei doi să-și reîntregească iubirea. Iată unul dintre poemele închinat soției sale, Maria:

REÎNTĂLNIRE

Ne-am despărțit, dar nu putem uita
C-am fost uniți de cer spre veșnicie.
Tu ai plecat și eu te voi urma
Și voi ajunge la steaua ta, Marie.

Și steaua ta cu steaua mea vor fi cu noi
Unite cum au fost la început
Și-n loc de unul vom fi doi,
Noul tărâm nu ne-o fi necunoscut.

Vom fi împreună în spații infinite
Și-om fi ai Tatălui și nu ai nimănui,
Vom adăsta pe luncile cu flori îmbobocite
Doi ochi albaștri tu, eu ochi căprui.

Vom cere și vulturii-stăpânie pe văzduh
Și capre negre cu iezi jucându-se pe stânci,
Ne vom ruga la Tatăl să ne sfințească-n Duh
Și ne-om conduce-atunci prin Sfintele
Porunci.

Îți voi scrie și poeme cu căldură și cu drag
Și le-om citi pe maluri de zăvoi,
Ocrotitoare să ne fie umbrele de fag,
Covorul pastelat de crini și de trifoi.

**Domnule profesor, rugămintea vi s-a
împlinit. Veșnică amintire și Drum lin către
Împărăția Cerurilor!**

COLEGIUL DE REDACȚIE

N-ar fi oare înțelept?

Trece vremea ca o boare
Peste firele de iarbă
Când sunt pline de splendoare
Când uscate ca o iască.
În această lume-n care
Tot ce naște va să piară
De ce-s patimi așa multe
Lăcomii, vise deșarte?
N-ai fi oare înțelept
Să trăim frumos și drept
S-acceptăm trecerea lumii
Dulcea zbatere de inimi
Și să ne supunem vremii?

Vă rog!

Lumea-i plină de
iluzii, de invidii
păcătoase, de povești
nefaste, de știri
spectaculoase
Spuse la televizor!

Vă rog!
Lăsați măcar
Poezia
să plutească-n sfere

sfinte,
iar iubirea din poeme
inima să ne-o încânte
Vă rog!
Lăsați Poezia
să viseze-n roz,
În trandafiriu în zori
și în roșu înmiresmat
în amurgul
primăverii parfumat.

Nu aduceți tot
nămolul din
instinctele primare
Să ne controleze viața,
Să nu facă zilele amare.
Vă rog!...

Lucia Silvia Podeanu

COLEGIUL DE REDACȚIE:

Constantin DĂRVĂREANU, redactor șef
Nicolae VINȚANU, redactor șef adj.

Alina ȚICU, redactor

Cristian GRECOIU, redactor

Tel. 0744 656 726, e-mail: darvareanu@yahoo.com

NOVĂCEANUL

Publicație lunară tipărită cu sprijinul
Primăriei și Consiliului Local Novaci
și al obștilor de moșneni din Novaci,
Pociovaliștea și Cernădia

Pre-press & print:

Tipografia
ProdCom

S.C. TIPOGRAFIA PROD COM S.R.L.
Târgu-Jiu, Gorj, str. Lt. Col. Dumitru Petrescu, nr.20
Tel. 0253-212.991, Fax 0253-218.343
E-mail: tipografia.prodcom@gmail.com

Tehnoredactare:
RODICA TEIȘI